

Môn thứ 5: QUÁN CÓ TƯỚNG KHÔNG TƯỚNG

Lại nữa, tất cả pháp “không”. Vì sao?

Có tướng, tướng, không tướng

Không tướng, cũng không tướng

Lìa tướng kia, không tướng

Tướng là nơi tướng nào?

Tướng trong sự có tướng không là tướng. Vì sao? Nếu là tướng của pháp trước đã có, thì đâu cần tướng nữa làm gì? Lại nữa, nếu tướng trong sự có tướng mà được tướng thì sẽ có lỗi hai tướng:

1. Tướng của trước đã có.

2. Tướng của tướng tiếp theo.

Thế nên, tướng trong sự có tướng là không có cái tướng của đối tượng; tướng trong sự không có tướng cũng không có cái tướng của đối tượng thì pháp nào gọi là không có tướng? Nhưng tướng của có tướng ví như con voi có cặp ngà thông xuống, một chiếc vòi, đầu có ba chỗ đầy đặn, tai như cái sàng, xương sống như cung loan, bụng to sệ xuống, đuôi ngay ngắn có lông, bốn chân thô tròn, đây là tướng voi. Nếu lìa tướng này, thì không có tướng và cái có thể lấy làm tướng của voi. Như ngựa, tai đứng thẳng, bờm dài thướt, bốn chân đồng với móng, đuôi suông có lông. Nếu rời ngoài tướng mạo này, lại không có tướng và cái có thể lấy làm tướng của ngựa.

Như vậy, tướng trong sự có tướng không có cái tướng của đối tượng; tướng trong sự không có tướng cũng không có cái tướng của đối tượng. Lìa có tướng, không có tướng, lại không có tướng và tướng có thể lấy làm tướng của pháp thứ ba. Vì thế cho nên, tướng không có cái tướng của đối tượng. Vì tướng không có cái tướng của đối tượng, nên pháp có thể lấy làm tướng cũng không thành. Vì sao? Vì do tướng nên biết sự này gọi là cái có thể lấy làm tướng. Do nhân duyên này, nên tướng, và cái có thể lấy làm tướng đều cùng rỗng không. Vì tướng và cái có thể lấy làm tướng là không, nên vạn vật cũng “không”. Vì sao? Vì rời ngoài tướng, và cái có thể lấy làm tướng lại không có vật. Vật không có, nên chẳng phải vật cũng không có. Vì vật diệt mất, nên gọi là không có vật. Nếu vật không có thì diệt chỗ nào? Cho nên gọi là không có vật. Vật, không có vật đều “không”, nên tất cả pháp hữu vi đều “không”. Vì pháp hữu vi “không”, nên pháp vô vi cũng “không”. Vì hữu vi, vô vi “không” nên ngã cũng “không”.

Môn thứ 6: QUÁN MỘT, KHÁC

Lại nữa, tất cả pháp không. Vì sao?

*Tướng cùng với khả tướng
Một, khác không thể được
Nếu không có một, khác
Hai tướng này sao thành.*

Tướng, khả tướng (cái có thể lấy làm tướng), nếu là một thì không thể được, khác cũng không thể được. Nếu một, khác không thể được, thì hai tướng này sẽ không thành. Thế nên, tướng, khả tướng đều không. Vì tướng, khả tướng đều không, nên tất cả pháp đều không.

Hỏi: Tướng, khả tướng thường xuyên thành, vì lẽ gì không thành?

Ông nói tướng, khả tướng một, khác không thể được. Nay, sẽ nói: thông thường vật thể hoặc tướng tức là khả tướng, hoặc tướng khác khả tướng, hoặc phần ít là tướng, phần còn lại là khả tướng. Như tướng thức là thức, lia tác dụng của thức, lại không có thức. Như tướng thọ là thọ, rời ngoài tác dụng lại không có thọ.

Tướng như thế v.v... tức là khả tướng. Như Phật nói diệt ái gọi Niết-bàn. Tướng ái là pháp hữu lậu hữu vi. Diệt là pháp vô lậu vô vi, như người tin có ba tướng:

1. Ưa thân cận người thiện.
2. Ưa muốn nghe pháp.
3. Ưa thực hành bố thí.

Vì là nghiệp thân, khẩu của ba sự này, nên thuộc về sắc ấm, vì tín là tâm số pháp, nên thuộc về hành ấm. Đây gọi là tướng khác với khả tướng. Như chánh kiến là tướng của đạo, là phần ít đối với đạo. Lại, sinh, trụ, diệt là tướng hữu vi tức phần ít đối với pháp hữu vi.

Như thế, phần ít ở trong khả tướng, gọi là tướng còn lại là khả tướng. Thế nên, hoặc tướng tức khả tướng, hoặc tướng khác với khả tướng, hoặc phần ít của khả tướng là tướng. Ông nói vì một, khác không thành, nên tướng, khả tướng không thành, việc này không đúng?

Đáp: Ông nói: Hoặc tướng là khả tướng, như thức v.v..., việc này không đúng. Vì sao? Vì tướng cho nên có thể biết nó gọi là khả tướng, cái vốn đã sử dụng, gọi là tướng; nhưng thông thường vật thể không thể tự biết. Như ngón tay không thể tiếp xúc với chính nó, như mắt không thể thấy chính mắt nó. Thế nên, ông nói thức tức là tướng, khả tướng, việc này không đúng.

Lại nữa, nếu tướng tức là khả tướng, thì không nên phân biệt là

tướng, là khả tướng. Nếu phân biệt là tướng, là khả tướng, thì không nên nói tướng tức là khả tướng.

Lại nữa, nếu tướng tức là khả tướng, thì nhân quả là một. Vì sao? Vì tướng là nhân, khả tướng là quả. Hai tướng này là một, mà thật ra thì không là một. Vì thế, nên tướng tức là khả tướng, điều này không đúng.

Ông nói: Tướng khác khả tướng, việc này cũng không đúng. Ông nói diệt ái là tướng Niết-bàn, không nói ái là tướng Niết-bàn. Nếu nói ái là tướng Niết-bàn, thì mới đúng là nói tướng khác với khả tướng. Nếu nói diệt ái là tướng Niết-bàn, thì không được nói tướng, khả tướng khác nhau.

Lại, ông nói đức tin có ba tướng thì đều cùng không khác với tin. Nếu không có tin thì sẽ không có ba sự việc này, thế nên không được nói tướng, khả tướng khác nhau.

Lại, tướng khác với khả tướng, nghĩa là tướng lại có tướng nữa, tức là vô cùng, điều này không đúng. Thế nên, tướng, khả tướng không được khác.

Hỏi: Như đèn có thể chiếu chính nó, cũng có thể chiếu nơi kia. Như vậy, tướng có thể làm tướng cho chính nó cũng có thể làm tướng cho nơi kia?

Đáp: Thí dụ đèn mà ông nói đã bị bác bỏ trong ba tướng hữu vi rồi, ông lại còn tự mâu thuẫn với nói trước. Như trước ông đã nói: Tướng khác với khả tướng, mà nay lại nói tướng có thể làm tướng cho chính nó cũng có thể làm tướng cho nơi kia. Điều này không đúng.

Lại, ông đã nói phần ít trong khả tướng là tướng. Việc ấy cũng không đúng. Vì sao? Vì nghĩa này hoặc có ở trong một, hoặc có ở trong khác. Nghĩa một, khác, trước tôi đã phá rồi, tức biết tướng của phần ít cũng phá.

Như vậy, mỗi thứ nhân duyên nơi tướng, khả tướng, một không thể được, khác cũng không thể được, lại không có pháp thứ ba thành tướng, khả tướng. Thế nên, tướng, khả tướng đều cùng “không”, vì cả hai “không” này, nên tất cả pháp đều “không”.
